

La fugida sense fi

Narrativa

Doctor Pasavento

Enrique Vila-Matas
Anagrama, Barcelona, 2005

Núria Alemany

Amb *Doctor Pasavento*, Vila-Matas porta fins al límit la seva pròpia fórmula. Si amb *Bartleby y compañía*, *El mal de Montano* i *París no se acaba nunca* es descobria com una veu singular dins del panorama narratiu, la història d'Andrés Pasavento i tots els seus heterònims rebla el clau de la denominada autoficció o, el que és el mateix, la mescla de la ficció amb la realitat, una combinació que, en el cas de Vila-Matas, reflecteix un univers ple d'obsessions i digressions sobre altres escriptors. L'argument de *Doctor Pasavento* és, doncs, una estructura en què desplega els mapes de la seva cartografia literària i cultural.

Andrés Pasavento, autor d'èxit reconegut, decideix embarcar-se en un viatge al final de la nit per tal de desaparèixer sense deixar rastre seguint l'exemple del seu heroi moral, l'escriptor suís Robert Walser (1878 - 1956) que, afectat d'esquizofrènia, va morir al sanatori d'Herisau, on havia passat els darrers 23 anys de la seva vida sense escriure ni una sola paraula. El periple de la desaparició de Pasavento (que dura més d'un any i que passa per les ciutats de Sevilla, Nàpols, París, Basilea, Zuric i la inventada Lokunowo) és només una excusa que permet a Vila-Matas muntar una paròdia sobre la construcció

Enrique Vila-Matas. JORDI GARCIA

del subjecte a Occident (en aquests casos, deconstruint-lo), i lligar aquesta reflexió sobre el jo amb la mort de Déu preconitzada per Nietzsche. Així, el *mètode Walser*, el desig de no ser ningú, es materialitza en el canvi constant d'identitats sota les quals s'amaga el protagonista: el Doctor Pasavento, personatge per a qui basteix un passat molt semblant al del mateix Vila-Matas, el Doctor Ingravallo i, finalment, el Doctor Pinchon (en homenatge a Thomas Pynchon, escriptor que, com J.D. Salinger i Miquel Bauçà, viu en un aïllament voluntari).

Sempre a la corda fluixa entre l'afirmació personal i la seva negació, Pasavento descobrirà, dolgut, que, malgrat els seus esforços dobles per esfumar-se i per ser trobat, ningú no l'està buscant, i aquesta situació desesperada, sense sorti-

da, serà el principi de la seva fugida sense fi, en referència a la cèlebre novel·la de Joseph Roth, que el portarà de mica en mica cap a la bogeria i la solitud, dues qüestions també constants en l'obra. Tesi, aquesta, que Pasavento defensa en la seva trobada a Herisau amb el psiquiatre que negarà tres vegades l'ingrés al sanatori en un dels fragments notables de l'obra. Al llibre, principalment a través de la rue Vaneau parisenca, però també amb referències a dos carrers més, el passeig de Sant Joan de Barcelona i la Spiegelgasse de Zuric, es forma una trama paral·lela basada en les coincidències i els atzars dels fets que passen o que han passat en aquests indrets i que el protagonista interpreta com a manifestacions d'una realitat amagada. I és que en la novel·la, entesa a la manera de Vila-Matas, tot hi té cabuda.

La calçada romana de sant Jaume

Narrativa

La via de la Plata

Vicent Pitarch
Publicacions de l'Abadia de Montserrat
Barcelona, 2005

Vicent Usó

A *De camí a Fisterra* Vicent Pitarch narra el trànsit pel camí Francès que mena de Roncesvalls a Sant Jaume de Compostel·la i, més enllà, al cap de Finisterre, la fi del món conegut, durant molts segles. Ara, a *La via de la Plata*, explora la ruta que, des de Sevilla, s'adreça, per Extremadura i Castella-Lleó, al sepulcre de l'apòstol. Si aquella era una drecera afectada de tot el misticisme cristià possible, alimentada per la promoció turística i, doncs, poblada per una multitud de pelegrins, aquesta s'amara de les referències clàssiques, discorre en molts trams

oblidada per les administracions i facilita la solitud del caminant. Potser per aquesta raó el narrador s'entreté en més reflexions sobre allò que veu. Els abundants testimonis del passat romà de la Península (les ciutats d'Itàlica i Mèrida, però també nombrosos trams de calçada o multitud de ponts) i la successió interminable d'alzines li susciten una emoció intensa que Pitarch sap encomanar al lector. La constatació de la vigència de la cultura de la subvenció en determinats indrets propicia reflexions ben actuals a propòsit de la solidaritat entre els territoris de l'Estat espanyol. L'escàs nombre de pelegrins, però, fa que no abunden tant els retrats de personatges estrafolaris que acolorien les pàgines del volum precedent. En tot cas, l'estil de Pitarch és auster i directe, tant a l'hora d'explicar les incidències de cada dia com a l'hora d'expressar les opinions i aconsgeix fer del lector un còmplice.

Òscar Roig, autor de l'obra 'Rituals'. ROBERT RAMOS

Amor i dieta

Teatre

Rituals

Òscar Roig i Carrera
Proa, Barcelona, 2005

Artur Pascual

En una apologia de la castedat titulada *La sonata a Kreutzer*, Lev Tolstoi assegurava que una alimentació hipercalòrica pot provocar excessos tan censurables com l'assassinat per gelosia. Els dietistes actuals no van tan lluny: per ells sabem que la gota, la diabetis i l'arteriosclerosi són conseqüència d'una nutrició desmesurada, però mai no esmenten l'amor entre les malalties que causa la plètora. Per a Tolstoi, que escrivia l'obra en qüestió el 1889, la suma de menjar abundant i oci físic provoca "una excitació sistemàtica de la carn". Els camperols i proletaris russos es deslliuraven d'aquests perills perquè treballaven setze hores al dia i menjaven poc més que pa i ceba; però les classes benestants podien permetre's el luxe verinós d'una bona taula acompanyada de la més absoluta inactivitat.

L'amor existeix en funció dels desequilibris d'un organisme saturat i fluctua tant com l'índex de glucèmia; al nostre cos una botifarra amb seques es metabolitza en una idolatria fogosa envers un individu concret, arriba al clímax i deixa en poc temps un residu de cansament; es tracta d'un desig inestable que varia tan veloçment com puja o baixa el colesterol. La pregunta és: quant dura aquest amor veritable? Setmanes, dies, hores, potser minuts? D'aquesta fugacitat tracten les vuit escenes de *Rituals*, que exposen en clau irònica vuit peticions de mà o de divorei. Naturalment, Òscar Roig (Barcelona, 1970) advoca a favor d'un règim sostenible: les seves parelles, sempre ell i ella, s'atreuen i es repel·leixen al ritme d'una dieta *light*, complint amb els ritus nupcials de la seva època, molt en la línia d'un Woody Allen. Només l'última peça del text salta al segle XIX per dir-nos que l'amor, de tan efímer, moltes vegades acaba abans de començar; renunciant a aquest milfulls ensucrat que ens omple la boca d'aigua es pot comprovar que la millor temptació és la que mai no es consuma.

Anarcosindicalista

Assaig

Inicis d'un sindicalista llibertari, Joan Peiró

Jordi Albadalejo
i Joan Zambrana
Edicions Fet a Mà, Badalona, 2005

Ferran Aisa

Joan Peiró va ser un teòric de l'anarcosindicalisme. ARXIU

Jordi Albadalejo (Badalona, 1971) i Joan Zambrana (Agramunt, 1960), historiadors dels moviments socials, han signat amb aquesta investigació un meritori assaig sobre la primera època sindical de Joan Peiró i Belis (Barcelona, 1887 - Paterna, 1942). Aquests dos historiadors han estudiat l'època menys coneguda del líder anarcosindicalista català, concretament els anys que van del 1905 al 1920.

L'assaig ens introdueix en la història obrera badalonina i la seva efervescència social construïda a base de centres culturals, escoles racionalistes i ateneus. Els autors se centren en la trama

de les societats obreres de l'inici del segle XX i les seves lluites per constituir una federació potent, primer amb Solidaritat Obrera i després amb la Confederació Nacional del Treball. Badalona viurà un resorgiment important de les societats culturals i socials a l'entorn de la Federació Local de la CNT. En aquest ambient proletari destacarà el sindicalista Joan

Peiró, el qual participarà activament en l'organització dels sindicats confederals.

Aquest assaig aconsegueix una dimensió que ultrapassa la història local del sindicalisme badaloní i permet una visió clara i universal del personatge estudiat, imprescindible per saber quina va ser la base formativa del líder anarcosindicalista Joan Peiró.